

RIIGIKOGU

3. istungjärk. **Protokoll nr. 63 (24).**

1921. a.

Sisu: 1. Päewakorra täiendamine. — 2. Juhatuse teadaanne rkl. A. Bachman'i Riigikogust väljaastumise ja järgmisele kandidaadile kutse saatmise üle. — 3. Rahaasjanduse komisjoni täiendawad walimised. — 4. Riigikogu majakomisjoni walimine. — 5. Ajutise walitsemise korra § 12-a põhjal maksmapandud seaduste kinnitamine: 1) Määrus põllutöömisteeriumile metsade peawalitsuse alal erakorralise eelkrediidi kohta. 2) Seadus rahwawäelaste ja nende perekondade pensioniseaduse täiendamise kohta. 3) Seadus piirituse ja wiinamüügi seaduse muutmise ja täiendamise kohta. — 4) Seadus Tartu sadama raudteeharu ehitamise kohta. 5) Seadus maade wõõrandamise kohta Tartu sadama raudteeharu ehitamiseks. — 6) Määrus haridusministeeriumile 4.000.000 suuruse krediidi lubamise kohta Tallinna poeglaste gümnaasiumi maneeshihoone kordaseadmise kuludeks. 7) Seadus tolliseadustiku täiendamise ja muutmise kohta. 8) Seadus mõnede muudatuste kohta tulumaksu-seaduses. 9) Määrus teedeministeeriumile Narwa raudteesi ehitamiseks 30.000.000 margalise krediidi määramise kohta. 10) Tartu ülikooli õpejõudude palgaseadus. 11) Seadus Baltiski wabasadama kohta. 12) Seadus kallismetallide ja kalliskiwide, raha ja wäärtpaberite wäljaweo kohta. 13) Määrus erakorralise eelkrediidi kohta sõjaministeeriumile. 14) Seadus mõnede aktsiisimaksude kergenduste kohta. 15) Seadus tolliraha tagasimaksmise kohta. 16) Seadus Eesti wabadussõjast osawõtnud kooliõpilastele hariduseandmise kohta riigi kulul. 17) Määrus Petserimaa ja Naroowa-taguse wabariigi kodanikkudele ehitusmaterjali andmise kohta riigi ja hoolekande all olewatest metsadest. 18) Seadus Eesti spordiselts „Kalew’ile“ tasuta kasutamiseks maaandmise kohta Wiimsi mõisast. 19) Määrus Asutawa Kogu seadusandliku delegatsiooni poolt 5. III. 1920 a. wastuõetud määruse maakonna ja linna koolinõunikude kohta §§ 5, 6 ja 7 muutmiseks — kinnitamata jäetud. 20) Seadus Wene walitsuse poolt kinnitatud aktsiapankade kohalikkude osakondade likwideerimise kohta. 21) Seadus üksikute karistuste ja kohtupidamisseaduse määruste muutmise kohta. 22) Seadus toitlusministeeriumi likwideerimise kohta. 23) Korraldus piiratud wastutusega „Inglis-Balti laewaehituse ja masinatööstuse kompanii“ tegewuse kohta Eesti wabariigi piirides. — 6. Riigikogu istungjärku waheaja küsimus. — 7. Soowiawaldus Wenemaal wiljaikalduse läbi kannatawatele elanikkudele abiandmise asjus.

Riigikogu koosolek 30. juulil 1921. a. kell 11 hommikul Toompea lossi Walges saalis.

Kokku on tulnud 71 Riigikogu liiget.

Koosolekut juhatab abiesimees **A. Kerem.**

Sekretääri kohal sekretäär **A. Tupits.**

Walitsuse lauas: põllutöominister **B. Rostfeldt.**

Koosolek algab kell 11,45 min.

1. Päewakorra täiendamine. Juhataja **A. Kerem:** Awan Riigikogu koosoleku. Tänane päewakord on Riigikogu poolt määratud ja seisab koos komisjoni walimistest ja § 12-a põhjal maksmapandud seaduste kinnitamisest. Sõna on päewakorra kohta r. e. herra Strandman'il.

O. Strandman (töer.): Teen ettepaneku päewakorda wõtta Riigikogu istungile waheaja määramise küsimust, wiimase päewakorra-punktina.

2. Juhatuse teadaanne rkl. A. Bachman'i Riigikogust väljaastumise ja järgmise kandidaadile kutse saatmise üle.

Juhataja **A. Kerem:** Enam ettepanekuid ei tehta. (Hääletatakse.) Wastu ei olda. Sellega on päewakord kindlaks määratud. Enne kui päewakorra juure üle minna, on mul Riigikogule teatada, et rkl. herra Bachman'i poolt on saadud järgmisesisuline kiri: „Teatan, et mina Riigikogu liikme kohused maha panen.“ Juhatuse poolt on kutse saadetud järgmisele selle rühma kandidaadile herra Jakob Westholm'ile.

Riigikogu läheb päewakorra juure.

3. Rahaasjanduse kom. täiendawad walimised.

J. Piiskar (is.): Panen ette rahaasjanduse komisjoni walida rkl. M. Bleiman'i asemele rkl. P. Abramson.

Juhataja **A. Kerem:** Teisi ettepanekuid ei tehta. Ma panen selle ettepaneku hääletamisele. (Hääletatakse.) Wastu ei ole keegi, sellega on rkl. herra Abramson rahaasjanduse komisjoni walitud.

4. Riigikogu maja-komisjoni valimine.

O. Strandman (töer.): Wanemate kogu otsuse põhjal teen ettepaneku mää-

rata iseäraline komisjon, kes järele walwama peab Riigikogu maja ehitust ja tema ruumide jagamist ja kes selles asjas Wabariigi Walitsusega kontaktis töötama peab. Wanematekogu paneb ette sellele komisjonile nimeks anda „Riigikogu majakomisjon“ ja soovitab sinna walida rahwaesitajad herra Wirma, Ipsberg, Kerem, Uuesson ja Bergman.

Juhataja **A. Kerem**: Sõna ei soowita. Ma panen selle ettepaneku hääletamisele. (Hääletatakse.) Wastu ei olda, sellega on see ettepanek wastu wõetud.

5. Ajutise walitsemise korra § 12-a põhjal maksmapandud seaduste kinnitamine:

1) Määrus põllutöoministeeriumile metsade peawalitsuse alal erakorralise eelkrediidi kohta.

Rahaasjanduse komisjoni esimees

O. Strandman: Nagu Riigikogu liigetel teada, on põllutöoministeeriumi eelarwes umbes 100 miljoni krediiti määratud sel-

leks, et metsade peawalitsus saaks metsaraiumist korraldada. Enne kui weel eelarwe Riigikogu poolt kinnitatud ei olnud, leidis Wabariigi Walitsus tarwilikuks selleks otstarbeks 25 miljoni eelkrediiti lubada ja andis sellekohase seaduse § 12-a põhjal välja. Rahaasjanduse komisjon waatas selle seaduse läbi ja leidis, et see otstarbekohane on, sellepärast teen rahaasjanduse komisjoni nimel ettepaneku seda seadust kinnitada.

Juhataja **A. Kerem**: Sõnasoowijaid ei ole, ma panen selle ettepaneku hääletamisele. (Hääletatakse.) Wastu ei olda, sellega on see seadus kinnitatud.

2) Seadus rahwawäelaste ja nende perekondade pensioniseaduse täiendamise kohta.

Rahaasjanduse komisjoni aruandja

L. Johanson: See seadus on Wabariigi Walitsuse

poolt maksmata pandud järgmistel põhjustel. Läänud aastal Asutawa Kogu poolt wastu wõetud pensioniseaduses on pensioni täismääraks arwatud see palk, mis rahwa-

wäelane oma wäeosas edasi teenides oleks saanud. Selle seaduse wastu wõtmisest kunni sennini on ohwitseride ja ametnikkude palkasid elukalliduse tõusule wastawalt tõstetud. Liht-rahwawäelaste palgad on aga endiseks jäänud, sellepärast, et nüüd rahualal on teenistuses nooredmehed — ajateenijad. Et wõimalik oleks nende pensioni wastawalt elukallidusele tõsta, selleks on see seadus maksmata pandud. Selle seaduse põhjal on reamehele nüüd pensioni kuus 2.910 marka määratud, arwates 1. juunist, kuna see aasta algul oli 2.060 marka. See summa, mis pensioni tõstmiseks läheb, on tänawuaastases töö- ja hoolekandeministeeriumi eelarwes. Rahaasjanduse komisjoni ettepanek on seda seadust kinnitatuks tunnustada.

Juhataja **A. Kerem**: Sõnasoowijaid ei ole. Ma panen selle ettepaneku hääletamisele. (Hääletatakse.) Wastu ei olda, sellega on see seadus kinnitatud.

3) Seadus piirituse ja wiinamüügi seaduse muutmise ja täiendamise kohta.

Rahaasjanduse komisjoni aruandja

Chr. Kaarna:

Wabariigi Walitsuse poolt on ajutise walitsemise korra § 12-a põhjal 1. juunil 1921 a. maksmata pandud seadus piirituse ja wiinamüügi seaduse muutmise ja täiendamise kohta. See seadus muudab ja täiendab Asutawa Kogu poolt minewal aastal 27. aprillil wastu wõetud seadust piirituse ja wiinamüügi kohta peaaesjalikult kahes punktis. Esiteks suurendab ta isiklikuks tarwitamiseks määratud piirituse hulka ja teiseks lubab ta maksu wõtta väljaantawate tshekkide eest mitte ainult omawalitsuse asutustele, waid ka heategewate ja üldkasuliste asutuste heaks. Esimene muudatus on niisugune, et iga meesterahwas, kes üle 20 aasta wana, wõib nimelise loa järele saada kuus kaks ja pool toopi 40° wiina, likööri wõi napsi. Sealjuures on märkus, et kunni wiina tarwilisel määral ei ole walmistatud, on lubatud kahe ja poole toobi 40° wiina asemel anda üks toop 95° piiritust. See märkus on sellepärast tehtud, et walitsusel praegusel ajal weel wõimalik ei ole wiina anda. Eeltööd selleks on aga tehtud, nii et piirituse andmine selle tõttu wõib olla juba käesolewal aastal lõppeda wõib, igatahes mitte hiljem, kui 1. jaanuaril, mille järele hakatakse wiina andma.

Teine asi on maksuwõtmine wiinatshekide pealt. Senni oli lubatud maksu wõtta ainult omawalitsuse asutuste heaks. Uus seadus lubab nüüd seda maksu wõtta ka üldkasuliste asutuste heaks, tingimisega, et maks ei tõuseks üle 15% wiina ehk piirituse müügihinnast. Seaduses eneses ei ole mitte ära tähendatud need asutused, kelle heaks maksu tuleb wõtta. Nende asutuste äramääramine on jäetud Wabariigi Walitsuse hooleks. Juba praegu ongi Wabariigi Walitsus ära määranud neid asutusi, kelle kasuks seda maksu wõetakse. Esimene asutus on karskuse keskoitkond, teine punanerist. Kolmas asutus oleks walitsuse arwamise järele kultuurkapitaal, et aga selle kapitaal põhikiri weel wälja töötamata on, siis jääb teataw osa maksust esialgul weel lahtiseks. Igatahes ei määra mitte seadus neid asutusi, kelle kasuks maksu wõib wõtta, waid nagu ma ütlesin, on see walitsuse eesõiguseks jäetud. Peale selle on weel mõned wähem tähtsad lisandused wastu wõetud, nimelt: Märkus I: „Asutused, millede heaks maksu wõetakse, kui ka iga asutuse heaks wõetawa maksu suuruse määrab kindlaks Wabariigi Walitsus rahaministri ettepanekul.“ Siis weel märkus II: „Tähendatud maksude sissenõudmine pannakse omawalitsuse asutuste peale.“ ja märkus III: „Maksude sissenõudmise ja nende ärajaotamise korra määramine pannakse rahaministri peale.“ Siis on weel väikene lisandus wõi muudatus, mis järgmiselt käib: „Rahaministri nõusolekul wõib lubada wiinamüüki kohal tarwitamiseks ilma kaartideta ohwitseride kasinodes, ja sõduritekodudes — sõjaminister, laewade einelaudades — kaubandus-tööstusminister.“ Tähendab, teatud kohtadel ei olene wiinamüük mitte ainult rahaministri nõusolekust, waid seal on tarwis weel sõjaministri ehk kaubandus-tööstusministri nõusolekut. Siis on weel väikene uuendus, nimelt järgmine: „Wiinaga kauplemise aja ja koha ohwitseride kasinodes ja sõduritekodudes määrab kindlaks sõjaminister, laewade einelaudades — kaubandus-tööstusminister.“ Seda märkust ennem seaduses ei olnud. Siis on weel uus lisandus, nimelt järgmine: „Õigus wiinamüüki igal ajal lõpetada ohwitseride kasinodes, sõduritekodudes ja laewa einelaudades on ainult wastawatel ministritel.“ Mis põhjusel walitsus selle seaduse maksmata on pannud, on Riigikogu liigetele teada. Rahaasjanduse komisjon ühines walitsuse seisukohaga.

Rahaasjanduse komisjoni nimel teen ettepaneku seda seadust kinnitatuks tunnustada.

W. Ernits (sd.): Kuigi selles seaduses üksikuid momente on, millega nõus wõiks olla, siiski tuleb ta minu arwates tagasi lükata. Eelarwe arutamise puhul kõneldi õige palju sellest, et meil joomine liiga suureks läheb, öeldi, et meie eelarwe olla jooanud eelarwe jne. Sel korral ei saanud eelarwet vähendada. Nüüd aga on juhused joomist vähendada, ja seda juhust peame tarwitama. Põhjendused, mis selle seaduse maksmapanemiseks siin ette toodi, ei ole küllalt kaaluwad. Siin on toonitunud, et rahwal olewat tahtmine rohkem juua ja sellepärast peab rahwale wastu tulema. Ma wõin tõendada, et just wastupidi tahtmist rohkem on. Kui nüüd inimesed tõepoolest rohkem juua tahawad, siis ei tarwitse walitsus rahwale selles suhtes mitte wastu tulla. See ei ole kellegi walitsus, kes iga asjas wastu tuleb. Miks just selles asjas wastu tullakse, kuna muidu wastu ei tulda. (W. Linnamägi (kristl.): W ä g a õ i g e !) Siin on ette toodud, salawiinapõletamine olewat wäga suur. Selle wastu wõitlemine nõuab käesolewa seaduse wastuwõtmiist. Mul on siin arwustik, ma toon ta silmapilk siia; see on harilik arwustik, millest näha on, et salawiinapõletamisi on olnud iga kuus 10. Kui nüüd öeldakse, et 120 salawiinapõletaja pärast peab igale täiskaswanud meesterahwale pooltoopi piiritust juure andma, siis tähendab see seda, et tahetakse kärbest kiwiga ära tappa. (N a e r.) Siis on siin tõendatud, et hangeldamine olla suur. Minu arwates ei saa käesolewa seadusega hangeldamist vähendada, sest hangeldamine järgneb süsteemist ja suurt muutust siin selle seaduse läbi ka loota ei ole. Õige põhjus on muidugi see, et riigi eelarwes tahetakse weel suuremaid summasid piiritusemüügi läbi saada. Senni olid tulud piirituse müügist 28% eelarwest, uue seaduse järele tuleks aga 40%. See oleks juba ilmarekord, seda ei ole weel kusagil olnud. Teine asi, mis nähtawasti arwesse wõtta tuli, on see, et nähtawasti wiinawabrikandid surwet on awaldanud. Sel koosolekul, millest minul oli juhused osa wõtta, selgus, et kõik tünnid, ämbrid, pangid ja tõrred piiritust fäis on. Teda ei ole kuhugi panna. Kui see seadus praegu wastu wõetakse, siis oleks tagajärg see, et praegune alkoholi tarvitamine suureneks poole toobi wõrra iga mees-hinge kohta. 12 kuu pealt tuleks siis 2.400.000

toopi tshekiipiiritust juure, see teeks aastas kokku 4.800.000 toopi. Kui siia juure arvata veel piiritus, mis ilma tshekita inimeste kätte läheb, siis võiks rehkendada peaaegu 6.000.000 toopi aastas. Kui meie rehkendame, et inimeste arv on meil 1.250.000, siis tuleb ligikaudu 5 toopi iga inimese hinge peale aastas, naised ja lapsed kõik siia hulka arvatud. See oleks rohkem, kui wanal Wene ajal piiritust tarwitati. Kui meie piirituse kwantumi suurendame ja teda inimestele rohkem wälja anname, siis tõuseb sellega ka proportsionaalselt kuritegewuste arv. Meil on ka teatud summad kultuuri tõstmiseks üles wõetud, kuid need summad on väga iseäralikud, need on nii väga wäksed summad, et nad wõrreldes selle kahjuga, mis piirituse kwantumi suurendamine toob, mitte nimetamise wäärtki ei ole.

Igatahes toob ühe toobi piirituse wäljaandmine rohkem kahju, kui 2 marka. Wiimane summa on statistiliste andmete ja protsentide järele wälja arwatud. Kahtlemata tehakse sellele inimesele, kes 2 marka kasu toob, sellega, kui ta toobi piiritust ära joob, suurt kahju. Ta wõib ära surra. (Naer. A. Weiler (töer.): Pärast surma peaks ka hinge eest hoolitsema.) Minu arwamine on see, et iga Riigikogu liige, kui ta seda asja tõsiselt wõtab ja oma tegude eest wastutada tahab, kindlasti peab selle seaduse wastu hääletama. Teen ettepaneku seadust piirituse ja wiinamüügi kohta kinnitamata jätta.

Juhataja A. Kerem: Et komisjoni ettepanek warem sisse tulnud on, sellepärast panen ma tema enne hääletamisele. (Hääletatakse.) See ettepanek on saanud poolt 28 ja wastu 27 häält, sellega on see seadus kinnitatud. Sõna on korra kohta r. e. herra Abramson'il.

P. Abramson (is.): Kuna häälte wahe liiga wäike on ja häältelugemise juures eksitus wõib tulla, nõuan ma kodukorra wastawa paragrahwi põhjal sedelitega hääletamist.

Juhataja A. Kerem: Palun neid, kes selle seaduse wastuwõtmise poolt on, sedelile kirjutada „poolt“ ja neid, kes selle seaduse wastu on, kirjutada „wastu“. Ära on antud 65 sedelit. Hääletamise tagajärjed on järgmised: poolt on 33 häält, wastu 31, erapooletu 1, sellega on otsustatud seda seadust kinnitada.

4) Seadus Tartu Rahaasjanduse sadama raudtee- komisjoni aru- haru ehitamise andja O. Strand- kohta. man: See seadus käsitab raudtee ehitamist

Tartu jaamast kunni sadamani. Selle jaoks on juba krediit määratud ning Riigikogu poolt eelarwes wastu wõetud. Rahaasjanduse komisjoni nimel teen ettepaneku seda seadust kinnitada.

Juhataja A. Kerem: Sõnasoowijaid ei ole. Ettepanek on tehtud seda seadust kinnitada. (Hääletatakse.) Wastu ei olda, sellega on otsustatud seda seadust kinnitada.

5) Seadus maade Rahaasjanduse wõõrandamise komisjoni aru- kohta Tartu sa- andja O. Strand- dama raudtee- man: See seadus käib haru ehitamiseks. sellesama asja kohta, mis eelminegi. Et raud-

teed Tartu jaamast sadamasse ehitada, selleks on waja, et walitsusel õigus oleks maad wõõrandada. Kuna raudtee ehitamine on jaatawalt otsustatud ja krediit selleks määratud, siis on ju loomulik ka, et maad wõõrandatakse. Rahaasjanduse komisjoni nimel teen ettepaneku seda seadust kinnitada.

Juhataja A. Kerem: Sõnasoowijaid selle kohta ei ole. Asun hääletamisele. (Hääletatakse.) Wastu ei olda, sellega on otsustatud seda seadust kinnitada.

6) Määrus haridus- Rahaasjanduse ministeeriumile duse komisjoni aruandja 4.000.000 suuruse joni aruandja krediidilubamise O. Strandman: kohta Tallinna Sama krediit on ka poeglase gümnaasiumi maneeshihoone kordaseadmise kuludeks. Riigikogu poolt wastuwõetud eelarwes, ning sai muuseas täiendawa ettepaneku eelarwe teisel

lugemisel wastu wõetud. Rahaasjanduse komisjoni nimel teen ettepaneku seda seadust kinnitada.

Juhataja A. Kerem: Sõnasoowijaid selle ettepaneku kohta ei ole. Panen ta hääletamisele. (Hääletatakse.) Wastu ei olda, sellega on otsustatud seda seadust kinnitada.

7) Seadus tolli-seadustiku täiendamise ja muutmise kohta.

Rahaasjanduse komisjoni aruandja **J. Kana**: Selles seaduses on muudetud tähtsajad tollitunnistuste sisseandmiseks ja rewideerimiseks, kui ka kauba väljavõtmiseks. Esimesed on meie oludele wastawalt pikendatud, wiimane aga lühendatud. Peale selle on weel üksikud muutused tolliraha võtmise kohta heategewatelt j. n. e. asutustelt ning eraisikutelt, mis kõik praegustele ajanõuetele wastawad. Rahaasjanduse komisjon paneb selle seaduse kinnitamiseks ette.

Juhataja A. Kerem: Sõnasooiwaid selle asja kohta ei ole, siis panen ettepaneku hääletamisele. (Hääletatakse.) Wastu ei olda. Sellega on see ettepanek wastu wõetud.

8) Seadus mõnede muudatuste kohta tulumaksu-seaduses.

Rahaasjanduse komisjoni aruandja **K. Wirma**: Seadus on Wabariigi Walitsuse poolt maksma pandud rahaasjanduse komisjoni nõusolekul ja sellel kujul, nagu rahaasjanduse komisjon seda parandas. Tema sisaldab peaasjalikult elatismiinimumi määra tõstmist. Tõstetud seda elatismiinimumi on Tallinnas kunni 20 tuhande margani, Narwas ja Petseris kunni 15 tuhande margani, mujal 18 tuhande margani ja ainult Kuresaares kunni 12 tuhande margani. Pean tähelpanu juhtima selle peale, et see alamäär on ainult § 21 järele niisugune, tegelikult on see aga suurem, sest alla 200 marga tulumaksu ei wõeta ja nagu tabelist näha, tuleks see maks esimese 4.000 marga tulu pealt maksta, millest 5% wõetakse. Järjekul on peale ülemaltähendatud määrade weel 4.000 marka tulumaksust waba. Tehniliselt on selle paragrahwi tabelit selles mõttes muudetud, nagu meie seda Saksa tulumaksu tabelis näeme, mis üleminekut ühest astmest teise painduwamaks teeb. Peale selle on mahaarwamised perekonnaliigete kohta suurendatud 2' tuhandest margast 6 tuhande margani. Need muudatused on rahaasjanduse komisjoni poolt läbi waadatud ja heaks kiidetud. Seda küsimust, kas seda elatismiinimumi ei saaks suuremaks tõsta, on komisjonis arutatud. Kuid et maksu wõetakse sissetuleku pealt mitte tänawuaastase, waid 1920 aastal olnud sissetulekute järele ja arwesse wõttes, et Riigikogul ei olnud aega seda seadust üksikasjalisemalt läbi wõtta

ja et selle seadusega tehtud parandused hulga otstarbekohasemad on, kui wastawad määrad olid tulumaksu-seaduses enne, siis panen komisjoni nimel ette seda seadust kinnitada.

Juhataja A. Kerem: Sõnasooiwaid ei ole, siis panen selle ettepaneku hääletamisele. (Hääletatakse.) Wastu ei olda, sellega on see seadus kinnitatud.

9) Määrus teedeministeeriumile Narwa raudteehitamiseks 30.000.000 margalise krediidi määramise kohta.

Rahaasjanduse komisjoni aruandja **O. Strandman**: See summa oli juba eelarwes ja on selles läbi läinud, nii et üleliigne oleks pikemaid seletusi anda, sellepärast panen ette kinnitamiseks.

Juhataja A. Kerem: Sõnasooiwaid ei ole. Panen selle ettepaneku hääletamisele. (Hääletatakse.) Wastu ei olda, sellega on see määrus kinnitatuks tunnustatud.

10) Tartu ülikooli õpejõudude palgaseadus.

Rahaasjanduse komisjoni aruandja **Chr. Kaarna**: See seadus on eelmisel istungil rahaasjanduse komisjoni poolt läbi waadatud ja mõnede wäikeste parandustega wastu wõetud. Waheajal on Wabariigi Walitsus selle seaduse ühes nende parandustega sõnasõnalt makama pannud, sellepärast teen sellekohase ettepaneku seda seadust kinnitada.

Juhataja A. Kerem: Sõnasooiwaid ei ole. Panen selle ettepaneku hääletamisele. (Hääletatakse.) Wastu ei olda, — sellega on see ettepanek wastu wõetud.

11) Seadus Baltiski wabasadamakohta.

Rahaasjanduse komisjoni aruandja **J. Laidoner**: Lugupeetud rahwasaadikud! See seadus on „Riigi Teatajas“ välja kuulutatud, kõigile teada ja mina teda sellepärast ette lugema ei hakka. Juba minewasel istungjärgul sai see seadus rahaasjanduse komisjoni poolt läbi arutatud, ja krediit, mis siin on nõutud, on riigi eelarwes Riigikogu poolt wastu wõetud. Rahaasjanduse komisjoni nimel teen ettepaneku seda seadust kinnitada.

Juhataja **A. Kerem**: Sõnasooi-
jaid ei ole. Panen tehtud ettepaneku hää-
letamisele. (Hääletatakse.) Wastu ei
olda. Sellega on see seadus kin-
nitatud.

12) Seadus kallismetallide ja kalliskiwide, raha ja wäärt-paberite wäljaweo kohta. Rahaasjan-
duse komis-
joni aruandja
A. Jürman: Selle
seadusega muude-
takse üks enimalt

wäljaantud määrus rahade ja kallismetallide wäljaweo kohta wabariigi piiridest, sellepärast, et osa endisest seadusest sai wäliswaluuta kohta maksuma pandud määrusega muudetud ja nüüd oli tarwis neid kokkukõlasse wiia. Käesolew seadus määrab ära selle korra ja annab rahaministrile õiguse kallismetallide ja wäärt-paberite kohta määrusi wälja anda. Panen ette seda seadust kinnitada.

Juhataja **A. Kerem**: Panen komisjoni ettepaneku hääletamisele. (Hääletatakse.) Wastu ei olda. Sellega on see seadus kinnitatud.

13) Määrus erakorralise eelkrediidi kohta sõjaministeeriumile. Rahaasjan-
duse komis-
joni aruandja
J. Laidoner:

Selle seadusega nõutud krediit on üles wõetud eelarwesse ja on eelarwekomisjoni poolt heaks kiidetud ja Riigikogu poolt wastu wõetud. See ostmine oli tähtajaline — kaupasad oli wõimalus sel ajal osta, kui see küsimus Wabariigi Walitsuses üles wõeti. Teist wõimalust krediiti pruukida ei olnud ja Wabariigi Walitsus andis selle seaduse § 12-a põhjal wälja. Nüüd on see seadus uuesti läbi arutatud rahaasjanduse komisjonis, ja wiimase nimel teen ma ettepaneku seda seadust kinnitada.

Juhataja **A. Kerem**: Sõnasooi-
jaid ei ole. Ma panen selle ettepaneku hääletamisele. (Hääletatakse.) Wastu ei olda. Sellega on see seadus kinnitatud.

14) Seadus mõnede aktsiisimaksude kergenduste kohta. Rahaasjanduse
komisjoni aru-
andja **Chr. Kaarna**:
Makswate seaduste
järele on rahaminister

kohustatud igasuguste saaduste pealt, mis sisse weetakse, aktsiisimaksu wõtma. Wii-

masel ajal weawad aga mõned heategewad asutused annetuste näol tubakat ja mõnesuguseid weiniseid arstliseks otstarbeks sisse. Arusaadaw on, et nüüd niisuguste annetuste pealt, mida ilma rahata jagatakse, aktsiisimaksu ei peaks wõtma. Käesolew seadus annab rahaministrile õiguse, neid saadusi, mis heategewatele asutustele, nagu Ameerika punase ristile, saadetud, kes siin neid wälja jagab, sellest maksust wabastada. Panen ette seda seadust kinnitada.

Juhataja **A. Kerem**: Sõnasooi-
jaid ei ole. Panen tehtud ettepaneku hää-
letamisele. (Hääletatakse.) Wastu ei
olda. Sellega on see seadus
kinnitatud.

**15) Seadus tolli-
raha tagasimaks-
mise kohta.** Rahaasjanduse
komisjoni aru-
andja **Chr. Kaarna**:

Meil on palju räägitud sellest, et wõrdlemisi õige kõrget tolliraha wõetakse sisseweetawate kaupade ja ainete pealt. Sel juhtumisel, kus meil walmistakse oma piiritusest wäljaweoks jookisid, on niisuguseid juhtumisi ette tulnud, et nende wäljasaatmine on täiesti wõimatu, sest et hind walmistajal õige kõrgeks läheb. Näituseks tarwitakse punshi walmistamise juures õige suurel määral arrakut, mille pealt õige kallist aktsiisi wõetakse. Käesolew seadus annab rahaministrile õiguse neil juhtumistel, kui sarnaseid jooke wälja weetakse, teatud sisseweoainete pealt wõetud tolliraha tagasi maksta. Rahaasjanduse komisjoni nimel teen ettepaneku seda seadust kinnitada.

Juhataja **A. Kerem**: Sõnasooi-
jaid ei ole. Ma panen selle ettepaneku hääletamisele. (Hääletatakse.) Wastu ei olda. Sellega on see seadus kinnitatud.

16) Seadus Eesti wabadussõjast osawõtnud kooliõpilastele hariduseandmise kohta riigi kulul. Rahaasjan-
duse komis-
joni aruandja
J. Kana: Nagu

teada, anti omal ajal lubadus, et need nooredmehed-kooliõpilased, kes esimestena waenlaste wastu wälja läksid, riigi kulul prii kooli saaksid. Selle asja täidewiimine ja juhtimine oli antud töö- ja hoolekandeministeeriumi alla sellekohase määrusega. Uue seadusega on nüüd see asi töö- ja hoolekandeministeeriumi alt ära wõetud ja on haridusministeeriumi alla üle antud,

nimelt kohaliste kooliwalitsuste alla, kes õpilastele palju kättesaadavamad on ja neil niiviisi oma asju palju kergem on korraldada. Selle seaduse on eriti läbi waadanud ka hariduskomisjon. Wäikesi puudusi on olemas, kuid üleüldiselt rahuldab tema neid õpilasi. Rahaasjanduse komisjon, kes selle seaduse pärast läbi on waadanud, paneb ette Riigikogule teda kinnitada.

Juhataja A. Kerem: Sõnasooiwaid ei ole, panen hääletamisele. (Hääletatakse.) Wastu ei olda, sellega on see seadus kinnitatud.

17) Määrus Petserimaa ja Narooa-taguse wabariigi kodanikkudele ehitusmaterjaali andmise kohta riigi ja hoollekande all olewatest metsadest.

Maaseaduse komisjoni aruandja Th. Pool: Käesolew seadus käsitleb Petserimaa ja Narooa-taguse kodanikkudele,

kes sõjaajal kahju on saanud, ehitusmaterjaali andmist. Ta seisab koos kahest paragrahwist. Esimeses paragrahwis tähendatakse, et materjaali antakse 1920 a. teise poole 1/3 hinna eest, kuna teine pool ära määrab, et neile, kes juba waremalt ehitusmaterjaali on saanud, wõlakohustused tagasi antakse ja materjaal samadel tingimistel tarwitada jääb, nagu esimeses paragrahwis tähendatud. Arwesse wõttes, et siin määrusega tegemist on, mis hädapäralsi küsimusi lahendab, teen ma maaseaduse komisjoni poolt ettepaneku seda seadust kinnitada.

Juhataja A. Kerem: Sõnasooiwaid ei ole, panen hääletamisele. (Hääletatakse.) Wastu ei ole keegi, sellega on see määrus kinnitatud.

18) Seadus Eesti spordiselts „Kalew’ile“ tasuta kasutamiseks maaandmise kohta Wiimsi mõisast.

Maaseaduse komisjoni aruandja Th. Pool: Käesolew seadus käsitleb tasuta maaandmist

spordiselts „Kalew’ile“. See maa on Pirita jõe kaldal endise Wiimsi mõisa maa-alal ja on juba kauemat aega „Kalew’i“ spordiseltsi käes olnud ja on ka praegu tingimisega, et teda kui spordiplatsi ja ujumisebasseini tarwitatakse, ilma edasirentimise õigusega. Panen ette maaseaduse komisjoni nimel seda seadust kinnitada.

Juhataja A. Kerem: Sõnasooiwaid ei ole. Panen hääletamisele. (Hää-

letatakse.) 4 häält on wastu, sellega on see ettepanek hääleteenamusega wastu wõetud.

19) Määrus Asutawa Kogu seadusandliku delegatsiooni poolt 5. märtsil 1920 a. wastu wõetud määruse maakonna ja linna kooliõnunnikkude kohta §§ 5, 6 ja 7 muutmiseks.

Rahaasjanduse komisjoni aruandja J. Kana: Sel ajal, kui palgaseadused olid arutusel, arutas hariduskomisjon läbi ka kooliõnunnikkude palgaseaduse, mis herra Martinson’i

poolt hariduskomisjoni oli antud. Komisjon tegi oma täiendused ja parandused selles seaduseelnõus ja andis ta rahaasjanduse komisjoni. See seadus on enamwähem kokkukõlas nende põhimõtetega ja alustega, millele oli rajatud kooliõnunnikkude instituut. Wahepeal on aga walitsus § 12-a põhjal wälja annud seaduse kooliõnunnikkude palkade kohta, mis õige tuntawalt lahku läheb sellest eelnõust, mis Riigikogu hariduskomisjonis läbi oli waadatud. Sel seadusel on nimelt see puudus, et tema kooliõnunnikkude instituudi sarnasele seisukohale asetab, et see majandusliselt ei wõimalda, et sinna läheks tööle paremad koolimehed, ja nii ütelda asjatundlikumad, waid wõimaldab sinna tööleminemist niisugustele isikutele, kellel mujal paremat kohta ei leidu. Seda kõike silmas pidades ja läbi arutades, leidis rahaasjanduse komisjon, et see seadus sel kujul maksma jääda ei wõi. Ma panen Riigikogule ette seda seadust tagasi lükata.

Juhataja A. Kerem: Sõnasooiwaid ei ole, siis ma panen hääletamisele ettepaneku seda seadust tagasi lükata. (Hääletatakse.) Wastu ei olda, sellega jääb see seadus kinnitamata.

20) Seadus Wene walitsuse poolt kinnitatud aktsi pankade kohalikkude osakondade likwideerimise kohta.

Üleüldise komisjoni aruandja T. Kalbus: Rahaministeeriumil ei ole wõimalust olnud Eesti wabariigi piirides töötawate Wene pankade osakondade tegewust korraldada wõi likwideerida. § 12-a põhjal on Wabariigi Walitsuse poolt seadus selle kohta wälja antud. Üleüldine komisjon waatas selle määruse läbi ja paneb ta kinnitamiseks Riigikogule ette.

Juhataja **A. Kerem**: Sõnasooiwijaid ei ole. Panen selle ettepaneku hääletamisele. Wastu ei olda, sellega on see seadus kinnitatud.

21) Seadus üksikute karistuste ja kohtupidamise seaduse määruste muutmise kohta. Üleüldise komisjoni aruandja **T. Kalbus**: Senni allusid rahu kohtule nõudeasjad kuni 10.000 margani

ja süüteoasjad, mille väärtus kuriteo objekti järele määrati kuni 10.000 margani. Käesolew seadus on seda kuni 50.000 margani suurendanud. Selle seaduse waatas läbi üleüldine komisjon eelmisel Riigikogu istungjärgul. Nüüd on aga sama seaduse Wabariigi Walitsus maksma pannud § 12-a põhjal. Teen Riigikogule ettepaneku seda seadust kinnitada.

Juhataja **A. Kerem**: Sõnasooiwijaid ei ole. Panen selle komisjoni ettepaneku hääletamisele. (Hääletatakse.) Wastu ei ole keegi, sellega on see seadus kinnitatud.

22) Seadus tootlusministeeriumi likwideerimise kohta. Üleüldise komisjoni aruandja ja **E. Birkenberg**: Tootlusministeeriumi

likwideerimise krediit on Riigikogu poolt wastu wõetud ja see seadus on „Riigi Teatajas“ 15. juulil wälja kuulutatud. Üleüldine komisjon waatas selle seaduse läbi ja sellesama komisjoni nimel teen ettepaneku seda seadust kinnitada.

Juhataja **A. Kerem**: Sõnasooiwijaid enam ei ole. Panen komisjoni ettepaneku hääletamisele. (Hääletatakse.) Wastu ei olda, sellega on see seadus kinnitatud.

23) Korraldus piiratud wastutusega „Inglis-Balti laewahituse ja masinatööstuse kompanii“ tegewuse kohta Eesti wabariigi piirides. Üleüldise komisjoni aruandja **T. Kalbus**: Nagu Riigikogu liikmed teawad, renditi Balti-Wene laewatehas selle kuratooriumi poolt Ingliise tööstuskompaniile wälja. Rentija on aga

wäljamaa aktsiaselts ja praegumakswate seaduste järele ei ole weel korraldatud, kuidas aktsiaseltsid meie wabariigi piirides tegewust alustada woiwad. Et aga asi kiire oli, rentimise läbirääkimised käimas, ja näis, et kokkuleppele jõutakse, siis tuli Wabariigi Walitsusel § 12-a põhjal määrus

wälja anda, mis luba annab selle kompaniile meie wabariigi piirides tegewust alustada, kuid ainult Balti-Wene tehase eksploateerimise mõttes. Laiemalt ei ole see mõeldud. Selle seaduseelnõu waatas komisjon läbi ja ma panen ta Riigikogule kinnitamiseks ette.

Juhataja **A. Kerem**: Sõnasooiwijaid ei ole. Ma panen komisjoni ettepaneku hääletamisele. (Hääletatakse.) Wastu ei olda, sellega on see seadus kinnitatud.

Riigikogu läheb järgmise päewakorrapunkti juure.

6. Riigikogu istungjärgu waheaja küsimus. Riigikogu esimees **O. Strandman**: Wanematekogu

arutas täna Riigikogu istungjärgude waheaja küsimust ja wõttis sellekohase juhatusse ettepaneku wastu, esineda Riigikogule järgmise wanematekogu ettepanekuga: „Riigikogu otsustab määrata Riigikogu istungjärgu waheaja, arwates 30. juulist 1921 a. ja uuesti kokku astuda wabariigi põhiseaduse §41 põhjal korralikuks istungjärguks 3. oktoobril 1921 a. kell 5 p. l. Selle wanematekogu otsuse panen Riigikogule wastuwõtmiseks ette.

Juhataja **A. Kerem**: Kas soowitakse sõna? Sõnasooiwijaid ei ole. Ma panen selle ettepaneku hääletamisele. (Hääletatakse.) Wastu ei olda. See ettepanek on wastu wõetud.

O. Strandman (töer.): Ühtlasi otsustas Riigikogu wanematekogu esineda Riigikogus ettepanekuga, et wõimaldataks istungjärgude waheajal töötamist järgmistele komisjonidele: wälisasjade-, riigikaitse-, rahaasjanduse- ja Riigikogu majakomisjonile. Selle wanematekogu ettepaneku panen Riigikogule wastuwõtmiseks ette.

J. Kes küll (majand.): Eelminewa Riigikogu istungjärgu lõpul, kui otsustamise all oli küsimus, missugustele komisjonidele lubada istungjärgu waheajal oma tööd jätkata, oli üksikute komisjonide seas ka üüri seaduse komisjon üles wõetud. Nüüd on hulk aega mööda läinud ja pean tähendama, et üüri seadus oma kohalt mitte nihkunud ei ole. Riigikogu liikmetel on väga hästi teada, missugune ebaloomuline seisukord meil walitseb: igalpool, kus käime, iseäranis linnaserwades, näeme lagunened

majasid. Need lagunenud majad on praegu maksu ebaloomulise üüriseaduse järel, ja nüüd lastakse üüriseaduse väljatöötamist pikale venida... Riigikogu läheb kahekuulisele puhkeajale ja selle läbi jääks üüriseadus jällegi külmetamise punktisse. Sellepärast teen ettepaneku ka üüriseaduse komisjonile lubada oma tööd jätkata sellel istungjärgu waheajal.

Juhataja A. Kerem: Sõnasoovijaid enam ei ole. Siis on järgmised ettepanekud sisse tulnud: wanematekogu ettepanek anda võimalus töötada riigikaitse-, rahaasjanduse-, välisasjade ja majakomisjonile; peale selle on r. e. Kesküll'i poolt ettepanek tehtud ka üüriseaduse komisjonil võimaldada waheajal töötada. Nende ettepanekute kohta sõna ei soowita. Siis ma panen esiteks wanematekogu ettepaneku hääletamisele. (Hääletatakse.) Wastu ei olda, see ettepanek on vastu võetud.

Järgmine on r. e. herra Kesküll'i ettepanek. (Hääletatakse.) Mul näib, et vähemus vastu on, sellega on... (Hüüded: Ära lugesid!) On ettepanek tehtud hääled ära lugeda. (Loetakse hääli.) See ettepanek on saanud poolt 26 häält ja vastu 15 häält. Sellega on ta vastu võetud.

A. Anderkopp (töer.): Ma teen Riigikogule ettepaneku ka maaseaduse komisjonile võimalust anda kokku jääda ja oma tööd jätkata ja nimelt järgmisel põhjusel: Wabariigi Walitsuse poolt on juba käesolewal kewadel välja töötatud, — õigemini sõjaministeeriumi poolt on välja töötatud ja Wabariigi Walitsusele esitatud — seaduseelnõu maaandmise kohta kõrgematele sõjawäelastele. See seaduseelnõu ei leidnud walitsuse poolehoidmist. Nüüd on üleüldiste näpunäidete järele sõjaministeeriumi poolt uus eelnõu välja töötatud ja Riigikogule sisse antud. Minu äranägemise järele peaks see seaduseelnõu maaseaduse komisjonis arutamise alla tulema ja mitte riigikaitse komisjonis. Kuna küsimus juba sedawõrd kiireks on läinud, peaks tema kõige lähemal ajal arutuse alla tulema, nii et siis, kui Riigikogu kokku tuleb, kõik wastawad materjaalid juba läbi töötatud oleks. Sest tehniliselt on see seaduseelnõu õige laia ulatusega ja nõuab põhjalikku kaalumist. Ja et seda võimaldada, tuleks maaseaduse komisjonile lubada selle Riigikogu istungjärgu waheajal tööd jätkata ja kokku jääda.

J. Wain (sd.): Ilma et selle seaduseelnõu kohta midagi ütelda, tahaks ma ai-

nult niipalju tähendada, et faktiliselt vastu talwet kellegile ju maad ei anta. See seadus iseenesest on ju tarwilik küllalt ja sellepärast on tema arutamine tarwilik. Mulle aga näib, et kui maaseaduse komisjon seda seaduseelnõu siis arutama hakkab, kui Riigikogu kokku tuleb, et siis aega selleks weel küllalt on, sest kuigi maaseaduse komisjon selle küsimuse nii ehk teisiti otsustab, tegelikku tähtsust sellel ju ikkagi olla ei saa. Ainukene võimalus oleks see, kui Wabariigi Walitsus sellekohase seaduse § 12-a põhjal maksma paneks. Ma ei tea ju mitte, kui julge meie Wabariigi Walitsus on, aga siiski seda talle soowitada ei võiks, et ta niisuguse seaduse, mis suures wastolus meie maaseadusega on, § 12-a põhjal maksma paneks.

Teisest küljest tahaks ma tähendada, et meil täna weel natukene isemoodi töötatakse. Maaseaduse Komisjonis on inimesi, kes eelarwekomisjonis töötasid, ja kui nad nüüd selle seaduse pärast peawad jällegi siia töötama jääma, siis leian ma, et see ülekohtune on, sest ühed puhkawad sel juhtumisel kaks korda ja teised ei saa ühtegi puhkust. Ma ei tea, kas wõtta siis teist korda päewakorda maaseaduse komisjoni walimised. Mina isiklikult pean ütlemä, et minu terwisline seisukord juba ei luba mind sarnases tempos puhkamata töötada.

A. Anderkopp (töer.): Ma pean nende wäidete vastu waidlema, mida rkl. Wain siin ette tõi. Minu arwates, sünnib maade planeerimine just sügisel, et kewadel juba selle maa peal töötama võiks hakata. Siis pean weel tähendama, et see seadus praegu mitte enam risti wastolus meie maaseadusega ei ole, nagu ta siis oli, kui ta esimest korda Riigikogule wastuwõtmiseks ette pandi. Pealegi on seal seaduses võimalus antud nendele isikutele, kes sõjawäes edasi tahawad teenida ja maad harida ei taha, rahalist autasu anda ja see on ka üks suur põhjus, miks seda seaduseelnõu warem arutada tuleb. Mis puutub sellesse, et mõned komisjoni liikmed ka eelarwekomisjonis on juba töötanud, siis arwan ma, et see küsimus mitte nii wäga palaw ei ole. Maaseaduse komisjon wõib ju alles natukene aega enne Riigikogu kokkutulekut oma tööd alata, et aga ainult mitte pikendada selle seaduse jõusseastumist, mis juba 1½ aastat ühest komisjonist teise on rännanud. Sellepärast teen ma weel kord ettepaneku, et maaseaduse komisjonile luba saaks antud kokku

jääda vähemalt selle seaduse läbiwaatamiseks.

Juhataja A. Kerem: Ettepanek on tehtud r. e. Anderkopp'i poolt maaseaduse komisjonile luba anda waheajal töötada. Sõnasoowijaid selle ettepaneku kohta ei ole. Panen ta hääletamisele (Hääletatakse.) See ettepanek on saanud poolt 19 ja wastu 28 häält, sellega on ta tagasi lükatud.

7. Soowiawaldus

Wenemaal wiljaikalduse läbi kannatawatele elanikkudele abiandmise asjus.

J. Laidoner (põl.):

Wäga austatud Riigikogu liikmed! Enne Riigikogu laialiminekut on minu laua järgmist ette kanda. Kõigil on teada, et meie suurt naabririiki on tänawu aasta tabanud väga suur õnnetus väga laialdase wiljaikalduse näol. Ma usun, et kõigil on teada, et just nendes maakondades, kus oli alati kõige suurem ja kõige rikkalikum wiljasaak, nimelt Lõuna-Ida kubermangudes, peaaegu absoluutne wiljaikaldus on. Sennijani olid teated ainult selle üle, et on oodata wiljaikaldust, nüüd on see aga kindel, sest on saadud offitsiell teade selle kohta nõukogude-wõimude poolt. Kes tunneb sealset elu, see teab, mis tähendab see wiljaikaldus! See ei ole mitte niisugune wiljaikaldus, nagu meie omale siin ette kujutame, see on täieline häwinemine: kui nendes kubermangudes wili ikaldab, siis on ka seal, wõib olla mitmed miljonid inimesed täielikus näljas. Selge on, et need inimesed seal oma jõuga seda õnnetust üle elada ei saa. See saab olema muidugi ülewenemaaline küsimus; on häda aga nii suur, siis saab ta rahwuswaheliseks küsimuseks, ja ta ongi juba selleks saanud. Juba humanitaarlisest seisukohast ei wõi meie ükskõikselt waadata selle peale, kui meile wõrdlemisi lähedal miljonid inimesed nälga peawad surema, ja sellepärast arwan mina, et ka Eesti rahwas ja Eesti seltskond selle peale ühel ehk teisel wiisil saab reageerima ja abi andma. Käesolewa küsimuse peale ei wõi meie mitte waadata sellelt seisukohalt, et see on Wenemaal praegu maksuwusel olewa reshii mi süü, jne.; kõik, kes sealseid olusid tunnewad, teawad, et wiljaikaldus kuskil stepi-kubermangus ei ripu mitte ära sellest, kas seal kommunistiline reshii maksab, wõi tsaristline ehk demokraatiline, kuid olud on seal niisugused, et kui wili ei wõinud seal looduslistel põhjustel kaswada, siis on wiljaikaldus. Wõiks ainult sellest rääkida, et kui seal paremad korraldused

walitseks, näituseks transpordi aladel jne., siis oleks kergem mujalt wilja saada ja kohale toimetada. See kõik ei muuda aga praegust seisukohta, ja nimelt humanitaarlisest seisukohast oleks praegu tarwilik, et ka meie, kui ligem naaber, kes kõige esimesena astus läbikäimisesse suure Wenemaaga, et meie reageeriks tema õnnetuse peale ja teda jõudumööda aitaks. Mina ei kujuta omale ette, et meie Wenemaad saaksime toetada suurte wiljasaadetustega ehk rahasummadega. Seda saawad ehk teised suuremad ja tugewamad rahwad tegema. Selle peale waatamata wõiksime meie aga siiski õige palju ligi aidata. Ma ütlen weel, et see ei ole mitte ainult humanitaarne, waid ka utilitaarne, ning meie väga tähtis küsimus. Ma juhin tähelepanu selle peale, et näljaaegade järelalusena alati suured taudid ja haigused lahti puhkewad; et meil aga kui kõige lähemal naabril Wenemaaga läbi käia tuleb, siis wõiwad need taudid meile lõpmata hädaohlikuks saada. Meil kõigil on weel meeles, missugune ärewus oli Eestis taudiajal poolteist aastat tagasi, ja palju energiat meil kulus tema wastu wõitlemiseks enne, kui tast jagu saadi; ja ei ole weel praegugi selgeks tehtud, kas meil põhjaarmee laste kaudu laialikantud taudidesse rohkem inimesi on surnud, kui neid meil sõja läbi otsa sai. Seda hädaohu silmas pidades on meil otsekoheselt kasulik Wenemaale olukorra peale reageerida. Nagu ma juba ütlesin, on küsimus rahwuswaheline, sest Ameerika on selle peale juba reageerinud ja kindlasti teewad seda ka Euroopa riigid. Ma tähendasin juba, et meil waevalt wõimalik on neid materjaalselt suurel määral aidata. Aga sellegipärast oleks meil wõimalus midagi teha, kui aga tahame. Iseäranis sel juhtumisel, kui taudid Wenemaal laiali peaksid lagunema. Peab tähendama, et korraldus sellel alal on Wenemaal väga nõrk, neil on suur puudus arstidest, arstirohtudest jne. Siin wõiksid meie organisatsioonid väga edurikkalt töötada: meie punanerist on teatawasti väga hästi korraldatud, tema korralduses on hulk wäljaõpetatud arste, tal on laialine arstiline alampersonaal, nagu öed jne. Wõib olla, on meil weel teisi organisatsioone, kes sellel alal tahawad Wenemaale appi minna, näituseks häigeid toitma ja põetama, wõi kes asja muul wiisil toetada tahawad. Sellepärast oleks igatahes tarwilik, et meie walitsus sammusid astuks ja teesid leiaks, kuidas Eesti rahwäle, wõi ükskõik missugusele organisatsioonile wõi-

maldada seda abi anda, kui nad seda tahavad. Ma juhin veel tähelpanu selle peale, et seda peab tingimata riikliselt tehtama, sest meie läbikäimine Wenemaaga on iseäralik ja siin tuleb seda arvesse võtta, et meil vaja on Wenemaa esitajatega selle kohta läbirääkimisi pidada.

Käesolewa küsimuse tõstsin mina kui väliskomisjoni esimees Riigikogu wanematekogus üles ja seal sai asi läbi arutatud ja minule tehti ülesandeks Riigikogule järgmist soowiawaldust ette kanda: „Silmas pidades seda, et suurt ligemat naabririiki Wenemaad on tänawu tabanud õnnetus laialdase wiljaikalduse näol — awaldab Riigikogu soowi, et Wabariigi

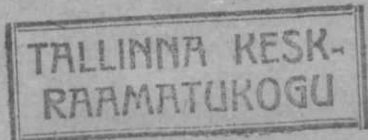
Walitsus leiaks teesid selleks, et Eesti rahwale wõimaldada jõudu mööda abiks olla suurele naabrirahwale näljahäda ja selle õnnetuse tagajärgede wastu wõitlemiseks.“ Wanematekogu nimel panen ma selle soowiawalduse Riigikogule ette ja soowitan teda wastu wõtta.

Juhataja **A. Kerem**: Sõnasooijaid ei ole. Ma panen selle soowiawalduse hääletamisele. (Hääletatakse.) Wastu ei olda; sellega on see soowiawaldus wastu wõetud.

Tänane päewakord on läbi, sellepärast lõpetan Riigikogu koosoleku.

Koosolek lõpeb kell 1.15.

Algkirjale alla kirjutatud:

Riigikogu abiesimees **A. Kerem**.

Sekretäär **A. Tupits**.

